

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MƏRKƏZİ BANKI

2016-CI İLDƏ ƏSAS MƏQSƏD VƏ FUNKSİYALARIN
HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ BARƏDƏ

H E S A B A T

Mündəricat

GİRİŞ	3
1. MƏQSƏDLƏRİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ	4
1.1	<i>“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda müəyyən edilmiş səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi</i>	4
1.2	<i>Banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər lisenziyalaşdırılmayan ödəniş sistemlərinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə, bank sisteminin sabitliyinə dəstəyin göstərilməsi ..</i>	5
2. FUNKSIYALARIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ	9
2.1	<i>Dövlətin pul və valyuta siyasətinin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi</i>	9
2.2.	<i>Nağd pul dövriyyəsinin təşkil edilməsi, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müvafiq olaraq pul nişanlarının tədavülə buraxılması və tədavüldən çıxarılması</i>	11
2.3	<i>Manatın xarici valyutalara nisbətdə rəsmi məzənnəsinin mütəmadi müəyyən edilməsi və elan edilməsi</i>	12
2.4	<i>"Valyuta tənzihi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq valyuta tənzihinin və nəzarətinin həyata keçirilməsi</i>	13
2.5	<i>Sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarının saxlanması və idarə edilməsi ...</i>	15
2.6	<i>Qanunvericiliyə uyğun olaraq hesabat tədiyə balansının tərtib edilməsi və ölkənin proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak</i>	15
2.7	<i>Ölkənin icmal (dövlət və qeyri-dövlət) xarici borc statistikasının və beynəlxalq investisiya balansının tərtib edilməsi, məlumatların ümumiləşdirilməsi və yayılması</i>	16
2.8	<i>“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu və digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaların həyata keçirilməsi</i>	17

GİRİŞ

Möhtərəm Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə son illərdə uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası nəticəsində yaradılmış güclü maliyyə-iqtisadi potensial qlobal iqtisadiyyatda gedən proseslərin Azərbaycana mənfi təsirlərini 2016-cı ildə də minimuma endirməyə imkan vermişdir.

2016-cı ildə qlobal iqtisadi konyunktur Azərbaycan üçün əlverişsiz olaraq qalmışdır. Neftin orta illik qiymətinin əvvəlki illə müqayisədə aşağı düşməsi və başlıca iqtisadi tərəfdaşlarda müşahidə olunan zəif iqtisadi artım ölkənin tədiyə balansı göstəricilərinə və məcmu tələbə adekvat təsir göstərmişdir.

Xarici valyuta gəlirlərinin azalması şəraitində ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması ilə bağlı çağırışlar diqqət mərkəzində olmuşdur.

Mərkəzi Bank 2016-cı ildə öz mandatına uyğun funksiyalarının həyata keçirilməsini təmin etməklə makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına zəruri dəstək vermişdir.

Mərkəzi Bankın pul siyasəti il ərzində makroiqtisadi sabitliyin başlıca göstəricisi olan qiymət sabitliyinə və bu əsasda milli valyutaya olan etimadın gücləndirilməsinə yönəldilmişdir. Pul təklifinin həcmi müvafiq qurumlarla razılaşdırılmış pul proqramına uyğun şəkildə tənzimlənmiş, makroiqtisadi vəziyyətdən və proqnozlardan asılı olaraq pul siyasəti alətlərinin kəmiyyət parametrlərinə zəruri korreksiyalar edilmişdir. Eyni zamanda, pul siyasətinin strateji və əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü iş aparılmışdır.

Mərkəzi Bank 2015-ci ilin sonunda elan etdiyi çevik məzənnə rejiminin tətbiqini 2016-cı ildə davam etdirməklə milli valyutanın məzənnəsinin makroiqtisadi fundamentallar əsasında formalaşmasına şərait yaratmışdır. Məzənnənin valyuta bazarında formalaşmış tələb və təklifdən asılı olaraq müəyyən edilməsinə imkan vermək üçün Mərkəzi Bank valyuta bazarında iştirakını minimuma endirmişdir.

Ümumilikdə, Mərkəzi Bankın həyata keçirdiyi pul siyasəti il ərzində inflyasiyanın idarə olunmasında mühüm rol oynamışdır.

1. MƏQSƏDLƏRİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ

Mərkəzi Bankın fəaliyyətinin məqsədi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi, banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər lisenziyalaşdırılmayan ödəniş sistemlərinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə bank sisteminin sabitliyinə dəstəyin göstərilməsindən ibarətdir.

1.1 “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda müəyyən edilmiş səlahiyyətləri daxilində qiymətlərin sabitliyinin təmin edilməsi

2016-cı il ərzində Mərkəzi Bank tərəfindən pul siyasəti qərarları inflyasiya hədəfinin qiymətləndirilməsi əsasında qəbul edilmişdir. Eyni zamanda Mərkəzi Bank tərəfindən orta müddətli dövrdə davamlı qiymət sabitliyinə nail olmaq üçün pul siyasətinin strateji və əməliyyat çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bir sıra işlər görülmüşdür.

Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) məlumatlarına əsasən 2016-cı ildə orta illik inflyasiya 12.4% təşkil etmişdir. O cümlədən, istehlak qiymətləri indeksinin komponentləri olan ərzaq qiymətləri orta illik hesabla 14.8%, qeyri-ərzaq qiymətləri 16.7%, xidmətlərin dəyəri isə 5.8% artmışdır.

2016-cı ildə qiymətlərin ümumi səviyyəsi əsasən xərc amillərinin dəyişimindən təsirlənmişdir. İl ərzində nominal effektiv məzənnə, inflyasiya gözləntiləri və dünya əmtəə qiymətlərinin dəyişimi qiymətlərə artırıcı, qiymətlərin dövlət tənzimlənməsi (Tarif Şurası tərəfindən) isə müxtəlif istiqamətlərdə təsir göstərmişdir. O cümlədən əczaçılıq məhsulları üzrə dövlət tənzimlənməsi və taxılın ƏDV-dən azad olunması inflyasiyaya azaldıcı təsir etmişdir.

Qiymətləri dövlət tərəfindən tənzimlənən məhsullar və xidmətlər, həmçinin mövsümi xarakter daşıyan kənd təsərrüfatı məhsulları nəzərə alınmadan hesablanan orta illik baza inflyasiya 2016-cı ildə 13.3% təşkil etmişdir.

DSK-nın məlumatlarına əsasən 2016-cı ildə istehsalçı qiymətləri indeksi sənaye məhsulları və nəqliyyat xidmətləri üzrə yüksəlmiş, kənd təsərrüfatı və rabitə xidmətləri üzrə isə azalmışdır. İl ərzində sənaye məhsullarının istehsalçı qiymətləri indeksi 27.5% artmışdır. Qiymət artımı mədənçıxarma sənayesi üzrə 31%, emal sənayesi üzrə 15.2% təşkil etmişdir. Mədənçıxarma sənayesində qiymətlər əsasən neft qiymətlərinin artmasından təsirlənmişdir. 2016-cı ildə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçı qiymətlərində 2.6% azalma müşahidə olunmuşdur ki, bu da əsasən bitkiçilik məhsullarının 9% ucuzlaşması hesabına baş vermişdir.

Qeyd olunduğu kimi, hesabat ilində istehlak qiymətlərinin dəyişimi həm də gözlənilərdən təsirlənmişdir. Bir sıra xərc amillərinin təsiri ilə inflyasiya gözləniləri ümumilikdə yüksəlsə də, bəzi sahələrdə gözlənilərdə azalma meyilləri müşahidə olunmuşdur. Belə ki, Mərkəzi Bank tərəfindən müntəzəm aparılan real sektorun monitorinqinin nəticələrinə əsasən 2016-cı ildə sənaye sektoru üzrə tikinti materialları və kimya sahələrində, ticarət sektoru üzrə mebel və məişət avadanlıqları satışı sahələrində qiymət gözlənilərinin azalması qeydə alınmışdır.

Dayanıqlı iqtisadi artımın mühüm şərtlərindən biri olan davamlı qiymət sabitliyini, yeni aşağı və proqnozlaşdırıla bilən inflyasiyanı təmin etmək üçün qabaqcıl dünya təcrübəsini əsas götürərək 2016-cı ildə Mərkəzi Bank pul siyasətinin effektiv strateji çərçivəsi olan inflyasiyanın birbaşa hədəflənməsi rejiminin tətbiqi şərtlərinin təmin olunması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər də həyata keçirmişdir.

1.2 Banklararası mərkəzləşdirilmiş və digər lisenziyalaşdırılmayan ödəniş sistemlərinin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi, habelə, bank sisteminin sabitliyinə dəstəyin göstərilməsi

Ödəniş sistemlərinin sabit və etibarlı fəaliyyətinin təmin edilməsi Mərkəzi Bankın fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən olmuşdur. Milli Ödəniş Sisteminin Mərkəzi Bank tərəfindən yaradılan və idarə edilən əsas komponentləri olan banklararası mərkəzləşdirilmiş ödəniş sistemlərinin 2016-cı il ərzində davamlı fəaliyyəti təmin edilmişdir.

Milli Ödəniş Sisteminin əsas komponentləri olan iri və təcili ödənişlər üzrə Real Vaxt Rejimində Banklararası Hesablaşmalar Sistemi (AZIPS), habelə xırda və daim təkrarlanan ödənişlərin elektron daşıyıcılarla həyata keçirilməsinə imkan verən Xırda Ödənişlər üzrə Hesablaşma Klirinq Sistemi (XÖHKS) vasitəsilə il ərzində həyata keçirilən ödənişlərin ümumi həcmi 148 mlrd. manat, ödənişlərin sayı 33.2 mln. ədəd olmuşdur. Keçən il ilə müqayisədə ödənişlərin həcmində 8.3% (11.4 mlrd. manat), əməliyyatların sayında isə 9% (2.8 mln. ədəd) artım müşahidə edilmişdir.

Hesabat ilində Milli Ödəniş Sisteminin fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin və sabitliyinin yüksəldilməsi, onun funksional imkanlarının artırılması istiqamətində də tədbirlər həyata keçirilmişdir. Beynəlxalq telekommunikasiya şəbəkəsi əsasında fəaliyyət göstərən AZİPS-də Lokal Telekommunikasiya Şəbəkəsi üzərindən də əməliyyatların aparılması imkanı yaradılaraq, sistemin suverenliyi tam təmin olunmuşdur. XÖHKS-un funksional imkanları təkmilləşdirilmiş, müasir ödəniş alətlərindən istifadə imkanı yaradılmışdır. İnformasiya

təhlükəsizliyinin beynəlxalq standartlar əsasında təmin olunması məqsədilə hər iki sistem Mərkəzi Bank tərəfindən təsis edilmiş "Bank Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi"nin (BSXM) elektron imza infrastrukturuna inteqrasiya olunmuşdur. Hesabat ilində Mərkəzi Bankın Ehtiyat mərkəzinin infrastrukturunu daha da təkmilləşdirilmiş və Milli Ödəniş Sisteminin əsas komponentlərinin yeni yaradılmış 2-ci ehtiyat mərkəzdən fəaliyyəti təmin edilmişdir.

2016-cı ildə "Hökumət Ödəniş Portalı"nın (HÖP) infrastruktur imkanlarının genişləndirilməsi üzrə işlər davam etdirilmişdir. 11 mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı, 96 məhkəmə orqanı, pilot olaraq seçilmiş 10 bələdiyyə orqanı, 8 səhm paketi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxs, 6 dövlət ali təhsil müəssisəsi, İcbari sığorta Bürosu vasitəsi ilə 13 sığorta şirkəti və 3 mobil rabitə operatoru HÖP-ə inteqrasiya olunmuşdur. Bütün bu təşkilatlar üzrə ümumilikdə 430-dan çox xidmət, o cümlədən 400-dən artıq dövlət xidmətləri (vergi, rüsum, icarə haqqı, inzibati cərmələr və s.) üzrə ödənişlər "Azərpoçt" MMC, "Naxçıvanpoçt" MMC və 31 bankın 2000-ə yaxın ödəniş məntəqəsində, 700-dən çox ödəniş terminallarında nağd formada və portalın internet resursundan, bankların elektron bankçılıq xidmətlərindən istifadə edilməklə ödəniş kartları və bank hesabları vasitəsilə nağdsız qaydada qəbul edilir. 2016-cı il ərzində sistemdə ümumi məbləği 2 mlrd. manat olmaqla 30.3 mln. ədəd ödəniş tranzaksiyası emal olunmuşdur. Əvvəlki illə müqayisədə sistemdə emal olunan əməliyyatların həcmi 47.3%, əməliyyatların sayı isə 8.4% artmışdır.

Hesabat ili ərzində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin "ASAN" xidmət mərkəzlərində dövlət orqanları tərəfindən göstərilən xidmətlərə görə ödənişlərin HÖP infrastrukturuna vasitəsilə qəbulu üzrə işlər başa çatdırılmışdır. Belə ki, Dövlət Agentliyinin internet resursu və "ASAN ödəniş" sistemi, ASAN ödəniş terminaları, səyyar ASAN avtobusları vasitəsi ilə ödənişlərin qəbulu HÖP infrastrukturuna inteqrasiya olunmuş, həmçinin ASAN Xidmət mərkəzlərində fəaliyyət göstərən bank filiallarında, eləcə də HÖP-ün rəsmi internet resursu üzərindən bu əlaqələndirici quruma aid olan ödənişlərin toplanılması təmin edilmişdir. Eyni zamanda İcbari Sığorta Bürosunun daxili informasiya sisteminin, Milli Sertifikat Xidmətləri Mərkəzinin, Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən yaradılmış "Elektron məhkəmə" sisteminin HÖP-ə inteqrasiyası başa çatdırılmışdır.

"Açıq hökumətin təşviqinə dair 2016-2018-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" üzrə elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi istiqamətində nəzərdə tutulan tədbirlər çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi ilə birgə həyata keçirilən fəaliyyət nəticəsində yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlərin mərkəzləşdirilmiş qaydada toplanılmasının təmin

olunması məqsədilə nazirlik tərəfindən bələdiyyə vergiləri üzrə ödəyicilərin uçotunun avtomatlaşdırılması üçün istifadə olunan “Bələdiyyə Vergi İnformasiya Sistemi” (BVİS) HÖP infrastrukturuna inteqrasiya olunmuşdur. Pilot olaraq seçilmiş 10 bələdiyyə orqanı BVİS-in avtomatlaşdırılmış iş yeri ilə təmin edilərək onlara ödəyicilər haqqında məlumatların mərkəzi informasiya bazasına daxil edilməsi və qəbul edilmiş ödənişlər haqqında hesabatların alınması imkanı yaradılmışdır. Yerli (bələdiyyə) vergilər və ödənişlərin HÖP infrastrukturunu vasitəsilə toplanılması Vergilər Nazirliyi tərəfindən digər bələdiyyə orqanları üzrə ödəyicilər haqqında məlumatların BVİS-in bazasına daxil edilməsi qrafikindən asılı olaraq mərhələli qaydada təmin ediləcəkdir. Milli Fəaliyyət Planında nəzərdə tutulan digər tədbir çərçivəsində, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə həyata keçirilən birgə fəaliyyət nəticəsində dövlət ali təhsil müəssisələrində ödənişli təhsil alan tələbələrin təhsil haqlarının mərkəzləşdirilmiş qaydada toplanılmasının təmin olunması məqsədilə Təhsil Nazirliyində xüsusi informasiya sistemi yaradılmış və HÖP infrastrukturuna inteqrasiya olunmuşdur. Təhsil Nazirliyi tərəfindən pilot olaraq seçilmiş dövlət ali təhsil müəssisələri (Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyası, Bakı Slavyan Universiteti və Sumqayıt Dövlət Universiteti) yaradılmış informasiya sisteminin avtomatlaşdırılmış iş yeri ilə təmin edilərək onlara tələbələr haqqında məlumatların mərkəzi informasiya bazasına daxil edilməsi və qəbul edilmiş ödənişlər haqqında hesabatların alınması imkanı yaradılmışdır. Digər təhsil müəssisələri üzrə ödənişlərinin HÖP infrastrukturunu vasitəsilə toplanılması Təhsil Nazirliyi tərəfindən həmin təhsil müəssisələri üzrə tələbələr haqqında məlumatların mərkəzi informasiya sisteminin bazasına daxil edilməsi qrafikindən asılı olaraq mərhələli qaydada təmin ediləcəkdir.

Hazırda HÖP-ün əhatə dairəsinin daha da genişləndirilməsi, onun funksional imkanlarının informasiya texnologiyalarının son nailiyyətləri nəzərə alınmaqla modernləşdirilməsi və müasir tələblərə cavab verən yeni platformaya keçirilməsi istiqamətində işlər görülür.

2016-cı il ərzində kart infrastrukturunun inkişafı davam etmişdir. Ölkədə emissiya edilmiş ödəniş kartlarının sayı 5.3 mln. ədədə, quraşdırılmış bankomatların sayı 2454 ədədə, POS-terminalların sayı isə 71806 ədədə çatmışdır. Ödəniş kartları ilə aparılmış nağdsız ödənişlərin həcmi ötən illə müqayisədə 14.4% artmışdır.

Hesabat ili ərzində ölkənin kart infrastrukturunun fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin artırılması məqsədilə həyata keçirilən “Banklararası Kart Mərkəzi”nin (BKM) yaradılması üzrə işlər başa çatdırılmış və sistem 1 mart 2016-cı il tarixindən istismara verilmişdir. Beləliklə, emissiya olunan ödəniş kartlarından istifadə olunmaqla xidmət mərkəzləri arasında aparılan əməliyyatlar

üzrə məlumatların emalı prosesinin ölkə daxilində həyata keçirilməsi təmin edilmişdir. “AzeriCard” MMC, “MilliKart” MMC, “Kapital Bank” ASC və “YapıKredi Bank Azərbaycan” QSC-nin BKM-ə inteqrasiya edilmişdir.

2016-cı il ərzində BKM vasitəsilə ümumi məbləği 200 mln. manat olmaqla 7.5 mln. ədəd maliyyə əməliyyatları emal edilmişdir.

Maliyyə sabitliyinin dəstəklənməsi 2016-cı ildə də Mərkəzi Bankın fəaliyyətinin mühüm prioritetlərindən biri olmuşdur.

Hesabat ilində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 03 fevral 2016-cı il tarixli “Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası publik hüquqi şəxsin yaradılması haqqında” Fərmanına uyğun olaraq Mərkəzi Bankın bank fəaliyyətinin lisenziyalaşdırılması, tənzimlənməsi və nəzarət funksiyası yeni quruma ötürülmüşdür.

Hazırda Mərkəzi Bank başlıca olaraq özünün likvidlik əməliyyatları və son instansiyalı kreditor rolu çərçivəsində bank sisteminin maliyyə sabitliyinə dəstək göstərir.

2016-cı ilin aprelində başlıca makroiqtisadi tənzimləmə orqanlarının rəhbərlərinin iştirakı ilə razılaşdırılaraq xüsusi protokolla rəsmiləşdirilmiş pul proqramına görə pul bazasının əsasən maliyyə sabitliyinə dəstəklə əlaqədar artımı nəzərdə tutulmuşdur. Belə ki, proqrama görə Azərbaycan Beynəlxalq Bankına (ABB) və bank sektoruna likvidlik dəstəyi pul təklifinin artımının əsas kanallarını təşkil etmişdir. Eyni zamanda makroiqtisadi sabitliyin qorunması siyasəti çərçivəsində bu dəstəyin əhəmiyyətli hissəsi sterilizasiya edilmişdir ki, bu da pul bazasının artımını məhdudlaşdırmağa imkan vermişdir.

2. FUNKSİYALARIN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ

Başlıca məqsədlərə nail olmaq üçün Mərkəzi Bank qanunvericiliyə müvafiq olaraq dövlətin pul və valyuta siyasətini müəyyən etmək və həyata keçirmək, nağd pul dövriyyəsinə təşkil etmək, manatın xarici valyutalara nisbətə rəsmi məzənnəsini mütəmadi müəyyən və elan etmək, valyuta tənzimini və nəzarətini həyata keçirmək, hesabat tədiyə balansını tərtib etmək və ölkənin proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak etmək, sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarını saxlamaq və idarə etmək, ölkənin icmal (dövlət və qeyri-dövlət) xarici borc statistikasını və beynəlxalq investisiya balansını tərtib etmək və digər funksiyaların həyata keçirilməsini təmin etmək istiqamətində zəruri işlər görmüşdür.

2.1 Dövlətin pul və valyuta siyasətinin müəyyən edilməsi və həyata keçirilməsi

2016-cı ildə pul siyasəti qərarları qiymət sabitliyinin təmin edilməsi və bu əsasda manata etimadın artırılması istiqamətində qəbul edilmişdir. Pul təklifinin artımı müvafiq iqtisadi siyasət orqanları ilə birgə razılaşdırılmış pul proqramına uyğun olaraq tənzimlənmiş, pul siyasəti alətlərinin kəmiyyət parametrlərinə zəruri korreksiyalar edilmişdir.

2016-cı il ərzində Mərkəzi Bank valyuta bazarında iştirakını minimuma endirməklə manatın məzənnəsinin makroiqtisadi fundamentalların (tədiyə balansı, neftin qiyməti və s.) təsiri altında dəyişməsinə şərait yaratmışdır. Tədiyə balansının kəsirli olmasını və bu kəsin əsasən kapitalın və maliyyənin hərəkəti hesabında cəmləşməsini nəzərə alaraq 2016-cı ildə Mərkəzi Bank manatın kəskin ucuzlaşmasının qarşısını almaq üçün idarə olunan üzən məzənnə rejimini tətbiq etmişdir. Bununla da məzənnə dəyişikliklərinin makroiqtisadi və maliyyə sabitliyinə mənfi təsirləri minimallaşdırılmışdır.

2016-cı ildə inflyasiyanı artıran amilləri nəzərə alaraq pul bazasının artım kanalları pul proqramı ilə idarəetməyə götürülmüşdür. Pul proqramına görə manatla pul bazasının artım templərini məhdudlaşdırmaq nəzərdə tutulmuşdur. Hesabat ilində Mərkəzi Bank özünün likvidlik əməliyyatlarının aparılması zamanı məhz pul proqramına əsaslanmışdır. Əsas məqsəd izafi pul təklifi kanallarını tənzimləmək, manatın məzənnəsinə əlavə təzyiq yaratmamaq və bu yolla inflyasiyanın yüksəlməsinin qarşısını almaq olmuşdur. Bununla da pul bazası pul siyasətinin başlıca əməliyyat lövbərinə çevrilmişdir.

Ümumlikdə, il ərzində pul bazasının artım tempi pul proqramına uyğun olmuşdur. Hesabat ilində manatla pul bazası 13.9% artmışdır. Pul bazasının başlıca artım kanalları (pul proqramında əvvəlcədən razılaşdırılmış) maliyyə sabitliyinə dəstək, o cümlədən, bank sisteminin likvidliyinin və ödənişlərin davamlılığının təmin olunması üçün ayrılan resurslar, bağlanan banklar üzrə əhalinin əmanətlərinin qaytarılması olmuşdur.

Mərkəzi Bank pul bazasını razılaşdırılmış hədəf səviyyəsində saxlamaq üçün aktiv olaraq izafi pul kütləsinin sterilizasiyasını həyata keçirmişdir. 2016-cı ildə maliyyə sabitliyinə dəstək çərçivəsində verilmiş vəsaitlərin $\frac{3}{4}$ -ü Mərkəzi Bank tərəfindən sterilizasiya edilmişdir. Bu sterilizasiya əməliyyatlarının həcmi pul kütləsinin 50%-dən çoxunu təşkil etmişdir. Bununla da izafi pul kütləsinin valyuta və əmtəə bazarlarına daxil olmasının qarşısı alınmışdır.

Sterilizasiya əməliyyatlarının aktivləşdirilməsi çərçivəsində Mərkəzi Bank 2016-cı ilin iyun ayından etibarən milli valyutada sərbəst vəsaitlərin cəlb olunması üzrə depozit hərraclarının, noyabr ayından isə notların yerləşdirilməsi üzrə hərracların keçirilməsinə

başlamışdır. Ümumilikdə, 2016-cı ildə vəsaitlərin cəlb edilməsi üzrə 26 depozit, notların yerləşdirilməsi üzrə isə 9 hərrac keçirilmişdir. Depozit və qısamüddətli notların yerləşdirilməsi üzrə əməliyyatlar izafi pul təklifinin sterilizasiyası ilə yanaşı həm də pul bazarının inkişafına yönəlmişdir.

Hesabat ilində milli valyutaya olan etimadı gücləndirmək, pul bazarında formalaşmış konyunktura uyğun olaraq pul siyasəti alətlərinin təkmilləşdirilməsinə şərait yaratmaq üçün Mərkəzi Bank pul siyasəti alətlərinin parametrlərinə zəruri korreksiyalar etmişdir.

Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi inflyasiyaya uyğunlaşdırılaraq mərhələlərlə 3%-dən 15%-ə, faiz dəhlizinin aşağı həddi 0.1%-dən 12%-ə, yuxarı həddi isə 5%-dən 18%-ə yüksəldilmişdir. Faiz dəhlizinə dair qərar qəbul edilərkən makroiqtisadi vəziyyətlə yanaşı pul bazarındakı konyunktur, o cümlədən, dövlət qiymətli kağızlarının gəlirliyi də nəzərə alınmışdır.

Hesabat ilində, eyni zamanda, faiz dəhlizinin aşağı və yuxarı hədləri səviyyəsində olan faiz dərəcələri ilə likvidliyin verilməsi və cəlb olunması əməliyyatlarının müddətinin 1 gündən 7 günədək uzadılmasına dair qərar verilmişdir. Banklar qısamüddətli likvidliyin idarə olunması məqsədilə Mərkəzi Bankın çərçivə aləti olan 1-7 günlük repo və əks-repo əməliyyatlarından (vəsaitlərin yerləşdirilməsi, vəsaitlərin cəlb olunması məqsədilə istifadə olunan pul siyasəti alətləri) öz təşəbbüsləri ilə məhdudiyyətsiz olaraq istifadə edə bilirlər.

Dedollarlaşma proseslərinin stimullaşdırılması məqsədilə Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 3 mart 2016-cı il tarixli qərarı ilə məcburi ehtiyat norması banklar tərəfindən xarici valyutada cəlb edilmiş öhdəliklər üzrə 0.5%-dən 1%-ə yüksəldilmiş, qeyri-rezident maliyyə sektoru qarşısında öhdəliklər və beynəlxalq maliyyə institutları ilə hesablaşmalar üzrə isə 0.5%-dən 0%-ə endirilmişdir. Hesabat ilində məcburi ehtiyat normalarının ortalama mexanizmi əsasında tətbiqi davam etmişdir. Bu banklararası bazarın inkişafına və banklara likvidliyin daha cevik idarə edilməsinə müsbət təsir göstərən amil olmuşdur.

Hesabat ilində pul siyasətinin institusional əsaslarının inkişafı istiqamətində fəaliyyət davam etdirilmişdir. Mərkəzi Bankın mandat və funksiyalarına uyğun istiqamətlər üzrə tədqiqatlar aparılmış, mövcud ekonometrik modellər daha da təkmilləşdirilmişdir. Mərkəzi Bankda statistikanın inkişafı diqqət mərkəzində olmuş, real sektorun monitorinqi əsasında biznes etimadı indeksinin müntəzəm hesablanması təmin edilmişdir. İqtisadi subyektlərdə adekvat gözləntilər formalaşdırmaq üçün pul-məzənnə siyasətinin effektiv kommunikasiyası çərçivəsində dövr ərzində rüblük əsasda "Pul Siyasəti İcmalı" nəşr edilmiş, müvafiq pul siyasəti

qərarları və onların əsaslandırılmalarının operativ əsasda ictimaiyyətə çatdırılması təmin edilmişdir.

2.2. Nağd pul dövriyyəsinin təşkil edilməsi, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 19-cu maddəsinin II hissəsinə və “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununa müvafiq olaraq pul nişanlarının tədavülə buraxılması və tədavüldən çıxarılması

2016-cı il ərzində ölkə iqtisadiyyatının nağd pula olan tələbatı tam həcmdə, tələb olunan strukturda və vaxtında ödənilmişdir.

Hesabat ilində Mərkəzi Banka dövriyyədən 8.8 mlrd. manat və ya 353.1 mln. ədəd pul nişanı mədaxil olunmuş, 10.3 mlrd. manat və ya 419.7 mln. ədəd pul nişanı isə məxaric olunmuşdur. Ümumilikdə, 2016-cı il ərzində tədavüldə pul kütləsi 1.5 mlrd. manat (28.6%) artaraq ilin sonuna 6.9 mlrd. manat təşkil etmişdir.

Dövriyyədə olan milli pul nişanlarının keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə qəbul olunmuş “Tədavüldə təmiz pul siyasəti” davam etdirilmişdir. Mərkəzi Bankın xəzinələrinə tədavüldən qayıtmış pul nişanlarının emal edilməsi təmin edilmiş, tədavülə yararsız pul nişanları dövriyyədən çıxarılmışdır. İl ərzində Mərkəzi Bankda yaradılmış “Əhaliyə xidmət kassaları” vasitəsilə 10 mln. manat tədavülə yararsız pul nişanının dəyişdirilməsi həyata keçirilmişdir.

Bununla yanaşı, metal pul nişanlarının dövriyyəsinin daha intensiv təşkili məqsədilə Mərkəzi Bankda yaradılmış “Səyyar kassa” xidmətinin fəaliyyəti davam etdirilmiş, dövriyyə 636.5 min manat (2.3 mln. ədəd) metal pul nişanları ilə təmin edilmişdir.

Mərkəzi Bank tərəfindən pul nişanlarının saxtalaşdırılmasına qarşı mübarizənin effektiv təşkili diqqət mərkəzində saxlanılmış, il ərzində tədavüldə aşkar edilmiş saxta pul nişanları müvafiq araşdırmaların aparılması üçün hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim edilmişdir. Hesabat dövrünün sonuna tədavüldə olan hər 310 000 ədəd kağız pul nişanına 1 ədəd saxta pul nişanı düşmüşdür ki, bu da digər ölkələrin müvafiq göstəriciləri ilə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə aşağıdır (Avrozona üzrə dövriyyədə olan hər 30 000 ədəd kağız pul nişanına 1 ədəd saxta).

Mərkəzi Bank yubiley və xatirə pul nişanlarının tədavülə buraxılışı ilə əlaqədar qəbul etdiyi siyasət çərçivəsində fəaliyyətini davam etdirmişdir. Belə ki, Mərkəzi Bank tərəfindən “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasının 20 illiyinə, Azərbaycanın ilk telekommunikasiya peyki “Azerspace-1”, “TANAP” təbii qaz boru kəməri və “Bakı-Tiflis-Qars” dəmir yolu layihələrinə həsr olunmuş qızıl və gümüş xatirə və yubiley pul nişanları tədavülə buraxılmışdır.

İl ərzində Regional Mərkəzi Bankçılığın inkişafı diqqət mərkəzində olmuşdur. Regional Mərkəzlərin beynəlxalq standartlaşması və idarəetmə sistemlərinin unifikasiya olunaraq optimallaşdırılması sona çatmış, "Mərkəzi Bank haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa edilmiş son dəyişiklikdən sonra onların funksional çərçivələri yenidən müəyyən edilmişdir.

Mərkəzi Bank tərəfindən nağd pulun mütərəqqi təcrübə əsasında idarə olunması, xəzinə infrastrukturlarının optimallaşdırılması və beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, nağd pulla bağlı biznes proseslərdə təhlükəsizliyin təmin edilməsi, risklərin minimallaşdırılması və müvafiq daxili nəzarət prosedurlarının təkmilləşdirilməsi istiqamətində də zəruri işlər aparılmışdır. Mərkəzi Bankda qəbul edilmiş "Nağd pul idarəetməsinin ən müasir standartlarının formalaşdırılması" proqramı çərçivəsində nəzərdə tutulan layihələr, o cümlədən Nağd pulun idarəedilməsi üzrə inteqrasiya olunmuş "Nağd pulun İdarəetmə Sistemi"nin (CMS) yaradılması, nağd pul idarəetməsinin yeni loqistika modelinin yaradılması, Pul nişanlarının ekspertizası üzrə beynəlxalq standartlara əsaslanan biznes proseslərin yaradılması layihələri yekunlaşdırılmışdır.

2.3 Manatın xarici valyutalara nisbətdə rəsmi məzənnəsinin mütəmadi müəyyən edilməsi və elan edilməsi

2016-cı ildə manatın xarici valyutalara nəzərən məzənnəsi tədiyə balansındakı meyillərə uyğun və Mərkəzi Bankın 2015-ci ilin sonunda elan etdiyi üzən-tənzimlənən məzənnə rejimi çərçivəsində formalaşmışdır.

2016-cı ildə Mərkəzi Bank elan etdiyi yeni məzənnə rejiminə uyğun əməliyyat çərçivəsi tətbiq etmişdir. Mərkəzi Bank valyuta bazarında iştirakını minimuma endirmiş, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) valyuta satışları da Mərkəzi Bankda təşkil olunan hərraclar çərçivəsində həyata keçirilmişdir. Valyuta hərracları həftədə bir neçə dəfə keçirilmiş, hər bir hərracın parametrləri haqqında məlumatlar hərrac başlamazdan əvvəl Bloomberg terminalı vasitəsilə bazar iştirakçılarına elan edilmişdir. İl ərzində ARDNF-in xarici valyuta satışları 4.9 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu da 2015-ci illə müqayisədə 37.5% azdır.

2016-cı ildə Mərkəzi Bankda, ümumilikdə, 114 valyuta hərracı keçirilmişdir. Valyuta bazarında vəziyyətdən asılı olaraq hərracın parametrləri dövr ərzində çevik dəyişdirilmiş, bu hərracların mexanizmi təkmilləşdirilmişdir. Bankların valyuta bazarında daha çevik iştirakına şərait yaratmaq üçün Mərkəzi Bank oktyabr ayından başlayaraq yeni, ikitərəfli hərrac

mexanizminin tətbiqinə başlamışdır. Yeni hərrac mexanizmi bazar iştirakçılarına hər iki istiqamətdə (valyuta alışı və ya satışı) sifarişlə çıxış etmək imkanını vermişdir.

Hesabat ilində valyuta hərraclarının keçirilmədiyi günlərdə də banklararası valyuta bazarı normal fəaliyyət göstərmişdir. İl ərzində banklararası valyuta bazarında hərracdan kənar alqı-satqı əməliyyatlarının həcmi artmağa meyilli olmuşdur.

Yeni məzənnə rejiminin tətbiqi Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının qorunmasına imkan vermişdir. 2016-cı ilin sonuna Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının həcmi kifayətlilik üzrə beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş normaları (3 aylıq mal və xidmət idxalını örtmək, milli valyuta ilə pul təklifinə nisbət və s.) üstələmişdir.

İl ərzində manatın rəsmi məzənnəsi banklararası əqdlər üzrə orta çəkili məzənnə (hərraclar və hərracdan kənar əməliyyatlar nəzərə alınmaqla) əsasında müəyyən edilmişdir. 2016-cı ilin əvvəlindən növbəti iş günü üçün rəsmi məzənnənin bir iş günü əvvəldən elan edilməsi təcrübəsinə başlanılmışdır.

Valyuta bazarında tələb-təklif nisbətindən asılı olaraq 2016-cı ildə manatın məzənnəsinin dinamikasında bir neçə möhkəmlənmə və ucuzlaşma dalğası müşahidə edilmişdir. 2015-ci ilin sonuna ABŞ dollarının manata qarşı məzənnəsi 1.5594 AZN səviyyəsində olmuşdursa, 11.03.16 tarixində özünün il üzrə maksimum həddinə - 1.6456 AZN-ə qalxmış, 25.05.16 tarixində isə minimum həddinə - 1.4900 AZN-ə enmişdir. İyun-avqust aylarında bahalaşan ABŞ dolları sentyabr ayında ucuzlaşmağa başlamış, oktyabrın sonundan isə yenidən bahalaşma meyilinə malik olmuşdur. Ümimilikdə, 2016-cı ilin sonuna manata nəzərən ABŞ dolları ilin əvvəlindən 13.6% bahalaşmışdır. Dövr üzrə 1 ABŞ dollarının manata qarşı orta günlük məzənnəsi isə 1.5965 manat təşkil etmişdir.

Dövr ərzində ikitərəfli məzənnələrin dinamikası çoxtərəfli məzənnənin dinamikasına da təsir göstərmişdir. İl ərzində manatın qeyri-neft sektoru üzrə ümumi ticarət çəkili real effektiv məzənnəsi 19.8% ucuzlaşmışdır. Ucuzlaşma əsasən nominal effektiv məzənnənin 27.5% ucuzlaşması hesabına baş vermişdir. Real effektiv məzənnənin ucuzlaşma meyili idxalın əvəzlənməsinə və ixracın stimullaşdırılmasına dəstək verən amildir.

2.4 "Valyuta tənzimi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq valyuta tənziminin və nəzarətinin həyata keçirilməsi

Hesabat ilində Mərkəzi Bank valyuta tənzimi və nəzarətini "Valyuta tənzimi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa və bu əsasda hazırlanmış müvafiq qaydalara uyğun olaraq həyata keçirmişdir.

2016-cı ildə valyuta tənzimi və nəzarəti sahəsindəki fəaliyyət valyuta bazarında müşahidə edilən meyillər nəzərə alınmaqla həyata keçirilmiş, milli valyutanın məzənnəsinə olan təzyiqləri azaltmaq istiqamətində bir sıra təşəbbüslər göstərilmişdir.

Nağd valyuta bazarına nəzarətin gücləndirilməsi məqsədilə bankların valyuta mübadiləsi şöbələrinin fəaliyyətinə xitam verilmiş, xarici valyuta satışı əməliyyatlarının identifikasiyası üzrə tələblər sərtləşdirilmişdir.

Hesabat ilində nağd xarici valyutanın ölkəyə gətirilməsi və ölkədən çıxarılması qaydasını tənzimləyən “Rezidentlər və qeyri-rezidentlər tərəfindən xarici valyutanın Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi və Azərbaycan Respublikasından çıxarılması Qaydaları” yeni redaksiyada Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının 03 mart 2016-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Tədiyyə balansının tarazlaşmasına dəstək məqsədilə valyuta nəzarəti rejimində dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, ölkədə fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslərin valyuta əməliyyatlarının maliyyə intizamının gücləndirilməsi, habelə idxal-ixrac əməliyyatlarında şəffaflığın artırılması məqsədilə “Azərbaycan Respublikasının rezident və qeyri-rezidentlərinin xarici valyutada əməliyyatlarının aparılması Qaydaları” yeni redaksiyada Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının 28 noyabr 2016-cı il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Qaydalara əsasən idxalla bağlı avans ödənişləri müqabilində 180 gün ərzində malların ölkəyə idxalı və ya xidmətlərin göstərilməsi və təsdiqedicə sənədlərin banka təqdim edilməsi tələbi müəyyən edilmişdir. Bundan əlavə, fiziki şəxslərin bank hesabı vasitəsilə və hesab açmadan ölkə xaricinə valyuta köçürmələrinə dair limitlərin (yaxın qohumlara ayda 10 000 ABŞ dollarınadək, digər hallarda bir əməliyyat günü ərzində 1000 ABŞ dolları, ayda cəmi 10 000 ABŞ dollarınadək) tətbiqinə başlanılmışdır. Əməliyyat limitləri yaxın qohumlara köçürmələr üzrə də müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq fərmanına əsasən Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının yaradılması ilə əlaqədar “Valyuta tənzimi haqqında” Qanunda 2016-cı il 4 mart tarixli dəyişikliklərlə Mərkəzi Bankla Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası arasında səlahiyyət bölgüsü müəyyən edilsə də səlahiyyətlərinin dəqiqləşdirilməsinə zərurət yaranmışdır. Bununla əlaqədar qanunvericilikdə müvafiq dəyişikliklərin layihəsi Hökumətə təqdim edilmişdir.

2.5 Sərəncamında olan beynəlxalq qızıl-valyuta ehtiyatlarının saxlanması və idarə edilməsi

2016-cı ildə davam edən aşağı gəlirlilik və yüksək dəyişkənlik şəraitində Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi üzrə siyasətinin əsas prioriteti vəsaitlərin qorunub saxlanması olmuşdur.

2016-cı il ərzində qlobal iqtisadi artım gözləniləndən zəif templərlə davam etmişdir. ABŞ-ın Federal Ehtiyatlar Sistemi uçot dərəcəsini qaldıraraq 0,50 – 0,75% aralığında təyin etmiş, Avrozonada isə iqtisadiyyatın stimullaşdırılması məqsədilə kəmiyyət yumşaldılması siyasəti davam etdirilmişdir. Böyük Britaniyanın Avropa Birliyindən çıxması ilə bağlı referendumun nəticəsi məlum olduqdan sonra İngiltərə Mərkəzi Bankı yenidən monetar stimullaşdırma siyasəti həyata keçirməyə başlamışdır.

Həm valyuta ehtiyatlarının həcmnin azalması, həm də investisiya fəaliyyətinin yeni iqtisadi-maliyyə mühitinə uyğunlaşdırılması nəzərə alınaraq valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsində likvidlik və aktivlərin yüksək kredit keyfiyyətinin saxlanması təmin edilmişdir. Hesabat ilinin sonuna rəsmi valyuta ehtiyatlarının 87%-i ABŞ dollarında, 7%-i avroda, 3%-i funt sterlinqdə, 3%-i isə SDR-də (BVF-nun xüsusi borclanma hüquqları) olmaqla etibarlı maliyyə institutlarında saxlanmışdır.

Hesabat ilinin sonuna Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının həcmi 4 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir. İl ərzində valyuta aktivlərinin idarə edilməsindən 24,17 mln. ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə edilmişdir.

2.6 Qanunvericiliyə uyğun olaraq hesabat tədiyə balansının tərtib edilməsi və ölkənin proqnoz tədiyə balansının hazırlanmasında iştirak

2016-cı ildə tədiyə balansının müvafiq beynəlxalq standartlar əsasında tərtibi davam etdirilmiş, tədiyyə balansının faktiki və proqnoz göstəriciləri makroiqtisadi siyasətdə adekvat qərarların qəbul edilməsində ən mühüm informasiya mənbələrindən biri olmuşdur.

Son meyilləri də nəzərə almaqla il ərzində Mərkəzi Bank 2016-cı ilin yekunu üzrə proqnoz tədiyə balansını hazırlayaraq mütəmadi yenilənmişdir. Tədiyə balansının proqnozlaşdırılması ilə bağlı Mərkəzi Bank aidiyyəti orqanlarla müntəzəm olaraq məsləhətləşmələr aparmış, bir sıra iri dövlət müəssisələrinə zəruri sorğular göndərmişdir. Eyni zamanda tədiyə balansının proqnoz göstəriciləri və bunun valyuta bazarına təsirləri Maliyyə Sabitliyi Şurasında müzakirə edilmişdir.

Mərkəzi Bankda tədiyə balansının tərtibinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə BVF-nun 6-cı nəşrinin metodoloji standartlarına uyğun olaraq “Azərbaycan Respublikası rezidentlərinin qeyri-rezidentlərlə maliyyə əməliyyatlarına dair hesabatın tərtibi və təqdim edilməsi haqqında Təlimat”da yeni dəyişikliklər təsdiq edilmişdir. Bu dəyişikliklərə əsasən qapalı “Beynəlxalq Əməliyyatlar üzrə Hesabatlılıq Sistemi”nin (İTRS) tətbiq edilməsi üzrə yeni hesabatlıq sisteminin proqram təminatı qurulmuş və onun avtomatlaşdırılması başa çatdırılmışdır. Yeni İTRS-in tətbiqi iki yüz min dollardan yuxarı xarici valyuta əməliyyatları ilə məşğul olan hüquqi şəxslər barədə ətraflı məlumat əldə edilməsinə imkan verəcəkdir. Bu isə öz növbəsində tədiyə balansının hesabatlıq və uçot sisteminin, eləcə də proqnozlaşdırmanın daha da təkmilləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

2016-cı ilin 3-cü rübündən başlayaraq sistem əhəmiyyətli banklar üzrə ilkin olaraq pilot layihəsi çərçivəsində hesabatlıq sınaqdan keçirilmiş və yeni hesabatlılıq forması tətbiq olunmağa başlanılmışdır. Bu isə öz növbəsində tədiyə balansının hesabatlıq və uçot sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi, valyuta balansı baxımından analitikanın dərinləşdirilməsi və göstəricilər arasında uzlaşmanın təmin olunması istiqamətində mühüm əhəmiyyətə malikdir.

2.7 Ölkənin icmal (dövlət və qeyri-dövlət) xarici borc statistikasının və beynəlxalq investisiya balansının tərtib edilməsi, məlumatların ümumiləşdirilməsi və yayılması

2016-cı ildə ölkənin icmal xarici borc statistikasının və beynəlxalq investisiya balansının məlumatların yığılması və ümumiləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Beynəlxalq standartlara uyğun xarici borc və beynəlxalq investisiyalar statistikasının təşkili, ümumiləşdirilməsi və yayılması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi haqqında” 2015-ci il 22 aprel tarixli 118 nömrəli Qərarının icrasını və bundan irəli gələn məsələlərin həllini təmin etmək məqsədilə Mərkəzi Bankın təşəbbüsü ilə yaradılmış müvafiq dövlət orqanlarının da təmsil olunduğu işçi qrupu səviyyəsində müvafiq texniki işlər aparılmışdır.

2016-cı ilin aprel ayında Beynəlxalq Valyuta Fondunun ekspertlərindən ibarət texniki missiyası çərçivəsində Statistika departamenti tərəfindən xarici borc statistikası və beynəlxalq investisiyalar balansının tərtibinə dair müvafiq hesabat forması hazırlanmış və məlumatların əldə olunması üçün bu sahədə fəaliyyət göstərən iqtisadi orqanlar, banklar, neft-qaz sektoru üzrə beynəlxalq konsorsiumlar ilə görüşlər keçirilmişdir.

Hazırda xarici borc statistikasının və beynəlxalq investisiya balansının tərtibi çərçivəsində müxtəlif mənbələrdən statistik məlumatların toplanması təmin edilir. Azərbaycan

Respublikasının Dövlət Neft Fondunun cari hesabları, depozitləri, qızıl aktivləri, qiymətli kağızlara, törəmə maliyyə alətlərinə, daşınmaz əmlaka investisiyalarına dair rüblük əsasda məlumatlar əldə olunur. Maliyyə Nazirliyi tərəfindən dövlət və dövlət zəmanətli xarici borclar barədə rüblük məlumatlar təqdim edilir. SOCAR və Cənub Qaz Dəhlizi tərəfindən xarici borc və beynəlxalq investisiyalara dair məlumatlar rüblük əsasda əldə olunur. Eyni zamanda dövlət müəssisələri üzrə aylıq əsasda xarici borcların cəlb olunmasına və ödənilməsinə dair məlumatlar toplanılır.

Hesabat ilində xarici borclanma ilə bağlı hesabatlıq formaları dəqiqləşdirilmiş, 2016-cı ilin 3-cü rübü üzrə Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən ilkin məlumatlar təqdim edilmişdir.

2016-cı ilin yekunu üzrə ölkənin məcmu xarici borc statistikasını üzrə ilkin pilot variantın hazırlanması üzrə müvafiq işlərə başlanılmışdır.

2.8 “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu və digər qanunlarla nəzərdə tutulmuş başqa funksiyaların həyata keçirilməsi

Hesabat ilində Mərkəzi Bank “Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunundan irəli gələn funksiyaların icrası çərçivəsində də fəaliyyət göstərmişdir.

Mərkəzi Bank Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun Himayəçilik Şurasında təmsil olunmaqla, əmanətlərin sığortalanması sisteminin təkmilləşdirilməsi işinə öz dəstəyini vermişdir.

Mərkəzi Bankın təşəbbüsü ilə Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun Himayəçilik Şurası tərəfindən bank risklərini və dollarlaşma səviyyəsini azaltmaq məqsədilə 02 mart 2016-cı il tarixindən etibarən Fonda üzv banklar üzrə qorunan əmanətlərin illik faiz dərəcəsi xarici valyutada 3%, milli valyuta da 12% olmaqla müəyyən edilmişdir. Manatda qorunan əmanətlərin maksimal faiz dərəcəsi sonradan 15%-ə çatdırılmışdır.

Eyni zamanda Mərkəzi Bankın təklifi ilə 19.01.2016-cı il tarixdə “Əmanətlərin tam sığortalanması haqqında” Qanun qəbul edilmiş və hazırda məbləğindən asılı olmayaraq Əmanətlərin Sığortalanması Fondunun Himayəçilik Şurasının qərarı ilə müəyyən edilmiş faizlər çərçivəsində yerləşdirilən əmanətlər 3 (üç) il müddətində tam məbləğdə sığortalanır.

Bank sisteminin sabitliyinə dəstək məqsədilə bankların restrukturizasiyası və sağlamlaşdırılması tədbirləri çərçivəsində ləğv olunan bankların əmanətçilərinə

kompensasiyaların çatışmayan hissədə ödənilməsi üçün “Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda edilmiş 19.01.2016-cı il tarixli dəyişikliklərə müvafiq olaraq Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna Mərkəzi Bank tərəfindən dövlət zəmanəti ilə təmin olunmuş kredit verilmişdir.